

Sygn. akt **XXVII Ca 2919/16**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 maja 2017 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVII Wydział Cywilny-Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	SSO Joanna Staszewska
Sędziowie:	SO Agnieszka Fronczak (spr.) SR del. Renata Drozd-Sweklej
Protokolant:	protokolant Magdalena Duda

po rozpoznaniu w dniu 25 maja 2017r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa **D. K. i J. K.**

przeciwko **(...) S.A. w W.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy- Śródmieścia w Warszawie

z dnia 23 lutego 2016 r., sygn. akt I C 3487/15

1. oddala apelację;

2. zasądza od (...) S.A. w W. na rzecz D. K. i J. K. solidarnie kwotę 2.400 zł (dwa tysiące czterysta złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

SSR del. Renata Drozd-Sweklej SSO Joanna Staszewska SSO Agnieszka Fronczak

Sygn. akt **XXVII Ca 2919/16**

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 16 listopada 2015 r. powodowie D. K. i J. K. wnieśli o zasądzenie solidarnie na ich rzecz od pozwanego (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. (poprzednio (...) Bank spółka akcyjna z siedzibą w W.) kwoty 14.087,38 złotych wraz z odsetkami ustawowymi: od kwoty 4. 724,32 zł, liczonymi od dnia 1 sierpnia 2009 r. do dnia zapłaty, od kwoty 4. 950,33 zł, liczonymi od dnia 1 września 2012 r. do dnia zapłaty, od kwoty 4. 412,73 zł, liczonymi od dnia 1 września 2015 r. do dnia zapłaty. Powodowie wskazali, że ewentualnie wnoszą o zasądzenie powyższych odsetek od dnia 22

października 2015 r. do dnia zapłaty. Ponadto powodowie wnieśli o zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) spółka akcyjna z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 23 lutego 2016 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie:

I. zasądził od pozwanego (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. solidarnie na rzecz powodów D. K. i J. K. kwotę 14.087,38 zł z odsetkami, w tym od kwot

- 9.674,65 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 22 października 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych od dnia 01 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty,
- 4.412,73 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 01 grudnia 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych od dnia 01 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty;

II. oddalił powództwo w pozostałym zakresie;

III. zasądził od pozwanego solidarnie na rzecz powodów kwotę 3.122,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Podstawą wydania powyższego wyroku były następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu Rejonowego:

W dniu 27 lipca 2009 r. między D. K. i J. K. a (...) spółką akcyjną z siedzibą w W. (poprzednio: (...) Bank spółka akcyjna z siedzibą w W.) została zawarta umowa numer (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF na kwotę 452.000,00 złotych na okres 408 miesięcy.

W § 3 umowy kredytu zawarty został katalog możliwych sposobów prawnego zabezpieczenia kredytu, spośród których przy podpisywaniu umowy został zaznaczony ten wskazany w ustępie 3. wskazanego zapisu umowy, tj. zabezpieczenie w postaci ubezpieczenia niskiego wkładu kredytu w (...) S.A. na 36-miesięczny okres ubezpieczenia. Zgodnie z treścią § 3 ust. 3 umowy kredytu, jeśli z upływem pełnych 36 miesięcy okresu ubezpieczenia nie nastąpiłaby całkowita spłata zadłużenia objętego ubezpieczeniem ani inne zdarzenie kończące okres ubezpieczenia, ubezpieczenie podlegałoby automatycznemu przedłużeniu, przy czym łączny okres ubezpieczenia nie mógłby przekroczyć 108 miesięcy, licząc od miesiąca, w którym nastąpiła wypłata kredytu. Ponadto Kredytobiorca upoważniał bank do pobrania środków tytułem zwrotu ubezpieczenia niskiego wkładu własnego w wysokości 3,5 % kwoty kredytu objętej ubezpieczeniem, tj. 4.724,32 złotych oraz zwrotu kosztów z tytułu automatycznego przedłużenia z rachunku wskazanego w § 6 bez odrębnej dyspozycji. W tym samym ustępie wskazano, że kwota kredytu objęta ubezpieczeniem wynosi 134.980,50 złotych.

Integralną część umowy stanowił „Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych – w ramach (...). Jednocześnie kredytobiorcy oświadczyli, że zapoznali się z tym dokumentem i uznali jego wiążący charakter.

Zgodnie z postanowieniami przedmiotowego Regulaminu (...) udziela kredytów i pożyczek w złotych polskich oraz kredytów i pożyczek złotych waloryzowanych kursem walut wymiennalnych (Roz. II § 1 ust. 1). (...) został określony jako (...) Banku S.A. Zgodnie z definicją zawartą w rozdziale I Regulaminu przez kredytobiorcę należało rozumieć osobę fizyczną lub osoby fizyczne, z którą/z którymi (...) podpisał umowę kredytową/umowę pożyczki. Prawne zabezpieczenie kredytu zostało określone natomiast jako prawna forma zabezpieczenia wiarygodności banku z tytułu udzielonego kredytu przyjmowana zgodnie z zasadami obowiązującymi w banku. Przez zdolność kredytową należało zaś rozumieć zdolność do spłaty zaciągniętego kredytu wraz z odsetkami w umownych terminach spłaty.

Zgodnie natomiast z treścią § 5 ust. 1 pkt 1-4 zawartym w rozdziale

II Regulaminu, kredyt mógł być udzielony osobie fizycznej, która posiadała pełną zdolność do czynności prawnych, obywatelstwo polskie lub – w przypadku cudzoziemca – posiadała zezwolenie na osiedlenie się w kraju, udokumentowane dochody ze źródeł zaakceptowanych przez bank, zdolność kredytową zgodnie z przepisami obowiązującymi w banku.

Zgodnie z § 6 ust. 1 pkt 1-2 Regulaminu (Rozdz. III) bank uzależniał udzielenie kredytu od przedstawienia przez wnioskodawcę wymaganych informacji oraz dokumentów niezbędnych do dokonania oceny zdolności kredytowej oraz przedstawienia przez wnioskodawcę prawnego zabezpieczenia kredytu zaakceptowanego przez (...). Wnioskodawca przy zawieraniu umowy kredytu był zobowiązany do pokrycia kosztów m. in. opłat notarialnych, sądowych, innych opłat urzędowych oraz związanych z ubezpieczeniem nieruchomości. Ponadto, do kwoty kredytu mogły zostać włączone również opłaty związane z innymi ubezpieczeniami proponowanymi przez bank.

Zgodnie z treścią § 7 ust. 1 pkt 1-3 Regulaminu (Roz. III) wysokość kredytu uzależniona była od posiadania zdolności kredytowej przez wnioskodawcę, wartości przedstawionych przez wnioskodawcę zabezpieczeń oraz celu, na który jest przeznaczony. W § 8 ust. 2 Regulaminu określono natomiast, że kredyty przeznaczone na finansowanie przedpłat na poczet nabycia od Spółdzielni/Dewelopera lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym/domu jednorodzinnym mogą zostać udzielone, jeżeli od podjęcia decyzji kredytowej do planowanej daty zawarcia umowy sprzedaży i przeniesienia własności w formie aktu notarialnego nie jest dłuższy niż 36 miesięcy.

Zgodnie zaś z treścią § 10 ust. 1 pkt 1-2 Regulaminu, aby ubiegać się o kredyt wnioskodawca okazywał w (...) dowód osobisty lub paszport oraz składał dokumenty stwierdzające źródło i wysokość dochodów wnioskodawcy, inne dokumenty mogące mieć wpływ na ocenę wniosku o kredyt określone indywidualnie przez (...), poprawnie wypełniony wniosek o kredyt wraz z załącznikami, wycenę nieruchomości sporządzoną przez rzeczoznawcę majątkowego zaakceptowanego przez (...) ((...)) mógł zwolnić wnioskodawcę z obowiązku przedkładania wyceny), inne dokumenty w zależności od rodzaju transakcji.

Zgodnie z § 15 ust. 1 Regulaminu zawartym w rozdziale IV, obowiązkowymi prawnymi zabezpieczeniami udzielonego kredytu były: hipoteka kaucyjna ustanowiona na nieruchomości/ograniczonym prawie rzeczowym należącej/ym do wnioskodawcy lub osoby trzeciej, z zastrzeżeniem § 16 (pkt 1); hipoteka zwykła w kwocie kredytu na zabezpieczenie kredytu i hipoteka kaucyjna na zabezpieczenie odsetek i kosztów ustanowione na nieruchomości/ograniczonym prawie rzeczowym należącym do wnioskodawcy lub osoby trzeciej z zastrzeżeniem § 16 (pkt 2); przelew na rzecz (...) praw z umowy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych: nieruchomości obciążonej hipoteką, zaś w przypadku kredytów o charakterze budowlanym w okresie inwestycji, przelew na rzecz (...) praw z umowy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych w stadium budowy (pkt 3 a i b).

W myśl § 19 Regulaminu w przypadku, w którym w okresie obowiązywania umowy kredytowej zmniejszy się realna wartość ustanowionych zabezpieczeń, wystąpi zagrożenie terminowej spłaty kredytu z powodu pogorszenia się stanu majątkowego Kredytobiorcy, bank mógł zażądać ustanowienia dodatkowego prawnego zabezpieczenia kredytu, pod rygorem wypowiedzenia umowy kredytu.

W myśl § 20 ust. 1 pkt 2 i 3 Regulaminu (...) uruchamiał kredyt m. in. po uiszczeniu wpłaty z tytułu prowizji za udzielenie kredytu w wysokości określonej w Taryfie Prowizji i Opłat Bankowych (...) oraz spełnieniu warunków zawartych w umowie kredytowej.

Stosownie zaś do treści § 46 Regulaminu szczegółowe warunki kredytowania zawarte zostały w umowie.

Podstawą zawarcia umowy kredytu był wniosek kredytowy złożony przez powodów w dniu 13 lipca 2013 roku sporządzony na formularzu udostępnionym przez (...) S.A. z siedzibą w W.. Wnioskowana kwota kredytu wynosiła 452.000,00 złotych, zaś okres kredytowania określony został na 408 miesięcy. Jako docelowe zabezpieczenie spłaty kredytu wskazane zostały: hipoteka na nieruchomości stanowiącej przedmiot kredytowania, ubezpieczenie

nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych, ubezpieczenie na życie i całkowitej trwałej niezdolności do pracy oraz ubezpieczenie spłaty rat kredytu (...).

W przedmiotowym wniosku jako zabezpieczenie przejściowe kredytu zaproponowane zostało ubezpieczenie spłaty kredytu. Do wniosku kredytowego dołączone zostało oświadczenie powodów, zgodnie z którym wyrazili oni zgodę na udostępnienie przez (...) S.A. z siedzibą w (...) S.A. z siedzibą w W. informacji stanowiących ich dane osobowe oraz objętych tajemnicą bankową zawartych w dokumentacji kredytowej zebranej przez (...) S.A przed zawarciem i w trakcie trwania umowy kredytowej, w celu wykonania Generalnej Umowy Ubezpieczenia Niskiego Wkładu w Kredytach i Pożyczkach Hipotecznych zawartej przez (...) S.A. i (...) S.A.

W kalkulacji kredytowej sporządzonej dla D. K. i J. K. przez (...) S.A. w W. zawarto różnego rodzaju dane liczbowe, w tym pod pozycją „składka ubezp. od obniżonego wkładu od 29,8% wartości nieruchomości” wpisano wartość 4.724,32 złotych.

Decyzją kredytową z dnia 15 lipca 2007 r. (...) S.A. w W. przyznał powodom kredyt w wysokości 452.000,00 złotych. Jako prawne zabezpieczenie kredytu wskazano hipotekę łączną kaucyjną do kwoty 678.000,00 zł na nabywanej nieruchomości, przelew na rzecz banku praw z polisy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych nieruchomości obciążonej hipoteką do wysokości łącznej sumy ubezpieczenia 452.885,00 zł oraz ubezpieczenie niskiego wkładu własnego kredytu w (...) S.A w W.. Poza poprawkami redakcyjnymi treść decyzji kredytowej oraz wewnętrzna systematyka, od części dotyczącej danych kredytobiorcy do § 5 – wypłata kredytu łącznie, została zawarta w brzmieniu niezmiennym w treści umowy kredytowej nr (...) zawartej przez strony w dniu 27 lipca 2009 r.

Umowa o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF została zawarta przez strony według standardowego wzorca umownego stosowanego przez Bank. Postanowienia umowy w zakresie zabezpieczenia prawnego w postaci ubezpieczenia niskiego wkładu własnego nie były indywidualnie uzgodnione między stronami. W treści umowy zawarto oświadczenie, że kredytobiorca oświadcza, iż został dokładnie zapoznany z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad spłaty kredytu i w pełni je akceptuje.

W dniu 31 lipca 2009 r. (...) S.A. pobrał od kredytobiorców kwotę 4.724,32 zł tytułem składki na ubezpieczenie niskiego wkładu własnego.

W dniu 31 sierpnia 2012 r., w związku z odnowieniem ubezpieczenia niskiego wkładu własnego na kolejny okres ubezpieczeniowy, (...) S.A. pobrał z rachunku bankowego kredytobiorców kwotę w wysokości 4.950,33 zł tytułem kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu za kolejny okres ochrony ubezpieczeniowej, zaś w dniu 31 sierpnia 2015 roku, w związku z kolejnym odnowieniem ww. ubezpieczenia, (...) S.A. pobrał z rachunku bankowego kredytobiorców kolejną składkę ubezpieczeniową w wysokości 4.412,73 zł.

Umowa ubezpieczenia niskiego wkładu własnego ani polisa ubezpieczeniowa, ani też ogólne warunki powyższej umowy nie zostały powodom doręczone.

Powyższy stan faktyczny został ustalony na podstawie załączonych do akt sprawy oraz zeznań powoda J. K..

Powodowie, uzasadniając żądanie pozwu, powoływali się między innymi na treść wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie z dnia 24 sierpnia 2012 roku, XVII AmC 2600/11, w którym Sąd ten uznał za niedozwolone postanowienie umowne stosowane we wzorcu umownym pozwanego o następującej treści: „jeśli z upływem pełnych 36 miesięcy okresu ubezpieczenia nie nastąpi całkowita spłata zadłużenia objętego ubezpieczeniem ani inne zdarzenie kończące okres ubezpieczenia, ubezpieczenie podlega automatycznej kontynuacji, przy czym łączny okres ubezpieczenia nie może przekroczyć 108 miesięcy, licząc od miesiąca, w którym nastąpiła wypłata kredytu. Kredytobiorca upoważnia bank do pobrania środków tytułem zwrotu kosztów ubezpieczenia w wysokości 3,5% różnicy między wymaganym wkładem własnym kredytobiorcy a wkładem wniesionym faktycznie, tj. (...) oraz zwrotu kosztów z tytułu kontynuacji przedmiotowego ubezpieczenia z rachunku wskazanego w § 6 bez odrębnej dyspozycji”. Wskazany

zapis umowny został wpisany do rejestru klauzul niedozwolonych prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów pod pozycją nr 6068 i tym samym został wyeliminowany z obrotu postanowień wzorca umowy (...) S.A. z siedzibą w W..

Sąd Rejonowy w toku niniejszego postępowania dokonał kontroli incydentalnej wskazanego przez stronę powodową zapisu umowy i uznał, że w niniejszej sprawie bez wątplenia istniały podstawy do uznania, że zapis umowy kredytowej z dnia 27 lipca 2007 r. w jej § 3 ust. 3 stanowił niedozwoloną klauzulę umowną w rozumieniu przepisu art. 385¹ k.c.

W ocenie Sądu Rejonowego kwestionowany zapis umowny, we wskazanym powyżej zakresie, odnosił się do świadczenia niebędącego świadczeniem głównym, a nadto świadczenie, którego dotyczył nie zostało w jego treści określone w sposób jednoznaczny.

Sąd wskazał, że z dokumentów umowy i Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych nie wynikało, jaki był rzeczywisty zakres ochrony ubezpieczeniowej, jakie wypadki były objęte tą ochroną ani też jakie były ewentualne wyłączenia odpowiedzialności ubezpieczyciela. Sąd zważył też, że wbrew stanowisku strony pozwanej powołane przez niego dowody w postaci umowy i Regulaminu nie precyzowały dokładnie uprawnień ani obciążeń, jakie miałyby wynikać dla powodów z treści postanowienia zawartego w § 3 ust. 3 umowy kredytowej.

Sąd zważył, że sporne postanowienie umowne nie dawało konsumentowi żadnych uprawnień w zakresie oceny zasadności kontynuowania umowy ubezpieczenia po upływie początkowych 36. miesięcy okresu kredytowania, bowiem brak w jego treści jakiegokolwiek zapisu wskazującego, na jaki okres umowa ubezpieczenia niskiego wkładu zostanie automatycznie przedłużona po upływie 36 miesięcy.

Kredytobiorca w ocenie Sądu nie był zatem w stanie kontrolować prawidłowości czynności podejmowanych przez bank związanych z zawieraniem umowy ubezpieczenia z podmiotem trzecim na dalsze okresy, pomimo że to właśnie kredytobiorca ponosił koszty z tego tytułu.

W świetle powyższego zdaniem Sądu Rejonowego stwierdzić należało, że we wskazanym wyżej zakresie treść przepisu § 3 ust. 3 umowy kredytowej zawierała postanowienie kształtujące prawa a przede wszystkim obowiązki powodów w sposób niejednoznaczny.

W ocenie Sądu Rejonowego nie można było uznać dodatkowej formy zabezpieczenia spłaty kredytu w postaci ubezpieczenia niskiego wkładu własnego za świadczenie główne stron umowy. Analizowane postanowienie dotyczyło jedynie swoistej dodatkowej opłaty lub prowizji obciążającej stronę, które nie było istotnym postanowieniem umowy kredytu, a zatem nie odnosiło się do świadczeń głównych stron.

W dalszej kolejności Sąd Rejonowy wskazał, że w sprawie zaistniała także przesłanka braku indywidualnego uzgodnienia. Ciężar udowodnienia indywidualnych uzgodnień spoczywał na tej stronie, która się na nie powoływała – w niniejszej sprawie był to pozwany.

Sąd Rejonowy zważył, że podstawę zawarcia umowy kredytowej stanowiło wypełnienie i złożenie wniosku kredytowego sporządzonego na formularzu udostępnianym przez stronę pozwaną. Po wydaniu przez bank decyzji kredytowej powodowie udali się do oddziału pozwanego banku w celu zawarcia umowy kredytowej. Przedłożona powodom do podpisu umowa stanowiła wzorzec umowny stosowany przez stronę pozwaną, który nie podlegał negocjacom ani zmianom. Zabezpieczenie w postaci ubezpieczenia niskiego wkładu własnego było zatem narzucone przez stronę pozwaną, bowiem brak jego przyjęcia najpierw we wniosku kredytowym, a następnie w umowie skutkowałby, jak pozwany sam wskazywał, nieprzyznaniem przez bank kredytu.

Według Sądu bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy pozostawało, że powodowie wyrazili zgodę na zaproponowane przez pozwanego warunki zawarcia umowy, skoro nie było możliwości ich modyfikacji.

W ocenie Sądu Rejonowego uznać należało, że postanowienia umowne dotyczące upoważnienia banku do naliczania i pobrania od powodów kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu własnego nie zostały uzgodnione indywidualnie z powodami, nie mieli oni bowiem żadnego wpływu na ukształtowanie umowy w tym zakresie. Ich decyzja ograniczała się wyłącznie do wyrażenia zgody lub jej braku na warunki umowy kredytowej zaproponowane i ustalone jednostronnie przez stronę pozwaną.

W dalszej kolejności Sąd Rejonowy zważył, że kwestionowane postanowienie umowy kredytowej kształtowało prawa powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy.

Dla Sądu już samo nieprzedstawienie powodom treści umowy ubezpieczenia uznać należało za dokonane z naruszeniem dobrych obyczajów. Wbrew twierdzeniom strony pozwanej nieudzielenia stronie powodowej informacji o treści stosunku ubezpieczenia, a w szczególności pozbawienie powodów możliwości zapoznania się z ogólnymi warunkami ubezpieczenia niskiego wkładu własnego celem uzyskania przez nich wiedzy, jaki jest rzeczywisty zakres ochrony ubezpieczeniowej, jakie wypadki są objęte tą ochroną oraz jakie są ewentualne wyłączenia odpowiedzialności ubezpieczyciela, nie usprawiedliwiał fakt, że zgodnie z postanowieniami umowy kredytowej powodowie nie byli stroną umowy ubezpieczenia, a co za tym idzie nie byli również uprawnieni do wyboru ubezpieczyciela.

Dla Sądu istotnym było, że zgodnie z kwestionowanym postanowieniem umowy to powodowie mieli pokrywać koszty ubezpieczenia, bowiem (...) S.A. miał pobierać od pozwanych „środki tytułem zwrotu ubezpieczenia”. Co więcej, kredytobiorcy mogli również stać się dłużnikami ubezpieczyciela z racji odszkodowania wypłaconego pozwanemu bankowi na podstawie przysługującego mu roszczenia regresowego.

Sąd wskazał, że powodowie w istocie dysponowali jedynie oświadczeniem pozwanego odnośnie do pokrycia przez niego kosztów ubezpieczenia, nie posiadając jednakże żadnego innego na to dowodu, w szczególności potwierdzającego wysokość składki.

W ocenie Sądu Rejonowego uznać nadto należało, że korzyść z zawartej umowy ubezpieczenia niskiego wkładu własnego była ewidentnie jednostronna. Tylko bowiem pozwany korzystał z ochrony ubezpieczeniowej wynikającej z przedmiotowej umowy, nie ponosząc jednocześnie żadnych kosztów z tego tytułu, co stanowiło rażący przypadek przerzucenia na konsumenta kosztów i ryzyka prowadzonej działalności. Co więcej, porównując narzucone powodom rozwiązanie do sytuacji, w której to powodowie byłiby ubezpieczającymi, ich sytuacja prawna jako konsumentów była znacząco pogorszona. Musieli się oni bowiem liczyć z obowiązkiem zwrotu świadczenia ubezpieczycielowi w zakresie wypłaconego odszkodowania, co w sytuacji, w której sami byli ubezpieczającymi, nie miałyby co do zasady miejsca.

Nietrafne było zdaniem Sądu twierdzenie pozwanego, że korzyścią powodów była możliwość otrzymania kredytu przy dysponowaniu niewielką kwotą środków własnych.

W ocenie Sądu jeżeli pozwany twierdziłby, że udzielenie kredytu na blisko całą wartość nieruchomości było dla niego nieopłacalne lub zbyt ryzykowne, wówczas nie powinien był w ogóle go oferować powodom.

Podsumowując Sąd Rejonowy wskazał, że powodowie dysponowali jedynie wzorcem umownym z kilkulinijkowym postanowieniem odnośnie do ubezpieczenia niskiego wkładu, które było warunkiem udzielenia im kredytu hipotecznego, nie posiadając wiedzy o konsekwencjach, z jakimi wiązało się wykreowanie dodatkowego stosunku ubezpieczenia między bankiem a ubezpieczycielem. Wyższe wykształcenie powodów nie stanowiło dowodu na okoliczność, że mieli oni świadomość abuzywności postanowienia od dnia zawarcia umowy kredytowej.

Sąd zauważył, że kalkulacje kredytowe sporządzone przez bank na potrzeby zawarcia umowy kredytowej wskazywały, że składki ubezpieczenia niskiego wkładu zależne były jedynie od wartości nieruchomości. Decyzja kredytowa i umowa określały podstawę wyliczenia składki w inny sposób – jako procent kwoty stanowiącej różnicę między wkładem wymaganym a faktycznie wniesionym, nie definiując jednak tych pojęć. Niezmienna pozostała jedynie kwota

pierwszej składki w wysokości 4.724,32 złotych, która po odnowieniu ubezpieczenia ulegała zmianie według zasad niewywodzących się z żadnych dokumentów podpisanych przez stronę powodową w związku z otrzymaniem kredytu.

Uwzględniając powyższe Sąd stwierdził, że sposób zabezpieczenia kredytu w postaci ubezpieczenia niskiego wkładu został powodom narzucony. Sporna klauzula ze względu na swoją zdawkowość powodowała dezorientację konsumenta co do jego praw i obowiązków, nie wyjaśniała podstawowych elementów powstałego stosunku prawnego, nie zawierała nawet odesłania do regulacji, która wyjaśniałaby zasady działania ubezpieczenia, wyliczania składki, automatycznego przedłużania ubezpieczenia, itd. Regulamin wiążący powodów nie odnosił się zaś do ubezpieczenia niskiego wkładu.

Takie sformułowanie wzorca umowy w jego § 3 ust. 3 przez pozwanego należało według Sądu Rejonowego uznać za sprzeczne z dobrymi obyczajami, tj. zmierzające do dezinformacji, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta oraz wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności.

Uwzględniając również fakt, że w toku niniejszego postępowania zostały wykazane wszystkie przesłanki uznania kwestionowanego postanowienia umowy kredytowej za klauzulę niedozwoloną, Sąd stwierdził, że postanowienie umowy zawarte w treści § 3 ust. 3 nie wiązało strony powodowej, przy jednoczesnym związaniu jej umową kredytową w pozostałym zakresie.

Sąd Rejonowy zważył zatem, że świadczenie w postaci pobranych przez pozwanego kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu uznać należało za świadczenie nienależne.

Z tego względu, na podstawie art. 410 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c., Sąd zasądził na rzecz powodów od pozwanego kwotę 14.087,38 złotych.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany (...) S.A., zaskarżając to orzeczenie w zakresie punktów 1 i 3 i zarzucił mu:

I. Naruszenie prawa procesowego, tj.

a) art. 233 § 1 k.p.c.

- poprzez sprzeczne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ustalenie, że powodowie powinni mieć możliwość zapoznania się z ogólnymi warunkami ubezpieczenia niskiego wkładu własnego;
- poprzez sprzeczne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ustalenie, że korzyść z zawartej umowy ubezpieczenia niskiego wkładu własnego była ewidentnie jednostronna w sytuacji, gdy, niezależnie od tego, że Sąd I instancji w ramach oceny spornego postanowienia umowy z zastosowaniem przepisów art. 385¹⁻⁴ k.c. nie był uprawniony do badania ekwiwalentności świadczeń stron, konsekwencją zabezpieczenia spłaty części kredytu w formie ubezpieczenia niskiego wkładu własnego było udzielenie powodom kredytu na żądanych przez nich warunkach - to jest w wysokości równej wartości kredytowanej nieruchomości,
- poprzez sprzeczne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ustalenie, że kredytobiorcom nie przedstawiono w sposób jasny i wyczerpujący wszystkich informacji na temat konstrukcji i treści ubezpieczenia niskiego wkładu własnego jako zabezpieczenia kredytu, skoro wszelkie dane wymagane w tym zakresie wynikają z treści spornego postanowienia § 3 ust. 3,

II. Naruszenie prawa materialnego tj.

a) art. 385¹ § 1 k.c.

- poprzez błędną jego wykładnię i przyjęcie przez Sąd I instancji, że postanowienie § 3 ust. 4 umowy zawartej pomiędzy powodami, a pozwanym Bankiem było niezgodnione indywidualnie,
- poprzez błędną jego wykładnię i przyjęcie, że postanowienie § 3 ust. 3 umowy kształtuje prawa i obowiązki powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając interes powodów jako konsumenta, co zdaniem pozwanego Banku nie zachodzi albowiem klauzula ta nie jest sprzeczna ani z dobrymi obyczajami, ani nie narusza w sposób rażący interesu powodów, wyrażające się w szczególności poprzez:
- brak rozważania, czy w tej konkretnej sprawie doszło do rażącego naruszenia interesu konsumenta,
- poprzez uznanie, że bank nie przekazał powodom w sposób jasny i wyczerpujący wszystkich informacji dotyczących spornego postanowienia,
- poprzez uznanie, że powodowie nie odnieśli korzyści z objęcia części udzielonego im kredytu ubezpieczeniem niskiego wkładu własnego,

b) art. 385¹ § 3 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie przez Sąd I instancji, że powodowie nie mieli rzeczywistego wpływu na treść postanowienia § 3 ust. 3 umowy kredytu, w sytuacji gdy zabezpieczenie spłaty kredytu w postaci ubezpieczenia niskiego wkładu było bezpośrednią konsekwencją świadomej decyzji powodów odnośnie kredytowania nieruchomości bez zaangażowania środków własnych;

c) art. 385² k.c. poprzez jego niezastosowanie i dokonanie oceny zgodności spornego postanowienia umowy z dobrymi obyczajami bez uwzględnienia stanu z chwili zawarcia umowy i bez uwzględnienia okoliczności zawarcia umowy, na dzień zawarcia umowy powodowie nie kwestionowali zabezpieczenia części kredytu ubezpieczeniem niskiego wkładu własnego;

d) art. 385¹ k.c., w zw. z art. 385² k.c. oraz art. 22¹ k.c. poprzez pozbawienie podstaw przyjęcie przez Sąd I instancji, że przepis art. 385¹ k.c. stanowi wyraz paternalistycznej ochrony przyznanej konsumentowi jako stronie umowy zawartej z przedsiębiorcą, w taki sposób, że konsument nie jest obowiązany do wykazania żadnej, chociażby elementarnej staranności przy podejmowaniu decyzji o wstąpieniu w relacje kontraktowe z przedsiębiorcą w sytuacji, gdy ze względu na cel kredytowania, wysokość kredytu i przymioty osobiste powodów, obiektywnie wymagana miara staranności przekraczała miarę oczekiwaną od przeciętnego konsumenta, który zgodnie z definicją legalną tego pojęcia, stanowiskiem doktryny i *acquis communautaire* jest konsumentem dostatecznie dobrze poinformowanym, świadomym, rozsądnym, uważnym, ostrożnym, krytycznym, spostrzegawczym, samodzielnym, dostatecznie wykształconym, podejrzliwym i oświeconym, poszukującym i korzystającym z kierowanych do niego informacji, polegającym na swoich umiejętnościach oceny oferty produktów i usług, działającym rozsądnie i rozważnie, ufającym własnym decyzjom rynkowym

e) art. 6 k.c. poprzez uznanie, że powodowie udowodnili, że postanowienie § 3 ust. 3 umowy jest rażąco naruszającym ich interesy jako konsumentów a ponadto jest sprzeczne z dobrymi obyczajami,

f) art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. poprzez przyjęcie, iż świadczenie spełnione przez powodów tytułem zwrotu kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu własnego stanowi świadczenie nienależne,

g) art. 411 pkt 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie i uwzględnienie powództwa w całości, podczas gdy powodowie nie złożyli zastrzeżenia zwrotu przy uiszczeniu kosztów ubezpieczenia za okres pierwszych 36 miesięcy ubezpieczenia ani przy uiszczeniu kosztów na kolejne 36 miesięczne okresy ubezpieczenia,

h) art. 70 ust. 1 prawa bankowego w zw. z art. 93 ust. 1 prawa bankowego poprzez ich niezastosowanie w sytuacji, gdy bank udzielił powodom kredytu hipotecznego bez wniesienia przez nich wymaganego przez bank wkładu własnego,

a zabezpieczenie spłaty części kredytu hipotecznego stanowiącego tzw. niski wkład własny poprzez ubezpieczenie niskiego wkładu własnego może stanowić formę zabezpieczenia spłaty zobowiązania kredytowego.

Mając na uwadze powyższe apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie 1 i oddalenie powództwa w całości, zmianę zawartego w punkcie 3 rozstrzygnięcia o kosztach postępowania poprzez zasądzenie od powodów solidarnie na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego oraz zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego.

Powodowie wnieśli o oddalenie apelacji w całości jako całkowicie bezpodstawnej oraz

zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów postępowania apelacyjnego, wedle norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie zasługiwała na uwzględnienie, bowiem wbrew zawartym w niej twierdzeniom Sąd Rejonowy, wydając zaskarżony wyrok, nie dopuścił się żadnego z zarzucanych mu uchybień, a kwestionowane rozstrzygnięcie – zarówno w sferze jego podstawy faktycznej jak i prawnej – jest w ocenie Sądu odwoławczego trafne i w pełni odpowiada prawu.

Sąd Rejonowy w niniejszej sprawie prawidłowo ocenił zebrany w sprawie materiał dowodowy, w zakresie w jakim był on przydatny dla rozstrzygnięcia o zasadności powództwa i na jego podstawie wywiódł trafne wnioski, które przełożyły się na prawidłowość rozstrzygnięcia.

Nie sposób zgodzić się ze skarżącym, iż ustalenia dokonane przez Sąd Rejonowy są w jakimkolwiek zakresie sprzeczne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego.

W zarzutach mających świadczyć o naruszeniu art. 233 § 1 k.p.c. pozwany przyznaje, że powodowie nie byli stroną umowy ubezpieczenia, z zawarciem której wiązał się jednak dla nich obowiązek świadczenia pieniężnego.

Jednocześnie skarżący kwestionuje możliwość zapoznania się z ogólnymi warunkami ubezpieczenia niskiego wkładu własnego przez powodów i uprawnienie Sądu do badania ekwiwalentności świadczeń stron, uzasadniając to tezą, że konsekwencją zabezpieczenia spłaty części kredytu w formie ubezpieczenia niskiego wkładu własnego było udzielenie powodom kredytu na żądanych przez nich warunkach, to jest w wysokości równej wartości kredytowanej nieruchomości.

Argumentacji tej nie sposób podzielić, bowiem nie zmienia to faktu, że – jak trafnie wskazał Sąd Rejonowy – korzyść z zawartej umowy ubezpieczenia niskiego wkładu własnego była rażąco jednostronna.

W niniejszej sprawie mamy do czynienia z rażącym naruszeniem interesów konsumenta, bowiem nie można mówić o istnieniu ekwiwalentności świadczeń, a korzyść z zawartej umowy ubezpieczenia niskiego wkładu własnego była wyłącznie dla pozwanego banku. Tylko bowiem pozwany korzystał z ochrony ubezpieczeniowej wynikającej z przedmiotowej umowy, nie ponosząc jednocześnie żadnych kosztów z tego tytułu.

W ocenie Sądu Okręgowego postanowienia te w sposób znaczący odbiegają od uczciwego sposobu ukształtowania praw i obowiązków stron umowy.

Ustanawianie dodatkowego zabezpieczenia winno mieć oparcie w jasnych i precyzyjnych zapisach umowy, umożliwiając kredytobiorcom zapoznanie się z warunkami stawianymi przez bank i nie pozostawiać wątpliwości co do tego jakie formy zabezpieczenia kredytu zostały przewidziane i na jakich zasadach.

Rozważania Sądu Rejonowego dotyczące braku poinformowania kredytobiorców o rzeczywistym zakresie ochrony ubezpieczeniowej, wypadków nią objętych oraz ewentualnych włączeniach odpowiedzialności ubezpieczyciela, a także

czasu jej trwania po upływie 36 miesięcy i związanych z nią rzeczywistych kosztów Sąd Okręgowy w całości podziela, nie widząc potrzeby ich powielania na obecnym etapie postępowania.

Wobec tego zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. należało uznać za chybiony, gdyż skarżący nie wykazał, aby sąd zaprezentował rozumowanie sprzeczne z regułami logiki bądź z doświadczeniem życiowym, a przedstawianie własnej, odmiennej oceny zapisów umowy i materiału dowodowego należy ocenić jedynie jako polemikę z prawidłowym stanowiskiem Sądu Rejonowego. Sąd ten w sposób wszechstronny rozważył wszystkie istotne okoliczności sprawy, a pozwany nie wskazuje na czym konkretnie miałyby polegać uchybienie Sądu w tym zakresie.

W ocenie Sądu Okręgowego argumenty podniesione w apelacji nie pozwalają na uznanie, że we wskazywanym zakresie przekroczone zostały granice swobodnej oceny dowodów, a w konsekwencji doszło do naruszenia powyższego przepisu.

Sąd Rejonowy dokładnie przeanalizował materiał dowodowy – istotny dla wydania rozstrzygnięcia w tej sprawie – i w pisemnych motywach swego rozstrzygnięcia bardzo precyzyjnie wyjaśnił sposób dokonanej oceny dowodów, wagę przydawaną poszczególnym dowodom i wnioski, jakie stawiał na ich podstawie.

Wywód Sądu Rejonowego – przedstawiony obszernie w początkowej części uzasadnienia – w pełni zasługuje na akceptację, podobnie jak i dokonane przez ten Sąd ustalenia.

Sąd Rejonowy, odwołując się do odpowiednich norm prawnych, w sposób bardzo wnikliwy i szczegółowy wyjaśnił, z jakich przyczyn uznał istnienie abuzywności postanowienia zawartego w § 3 ust. 3 umowy o kredyt hipoteczny z dnia 27 lipca 2009 r., analizując wszystkie przesłanki określone w art. 385¹ k.c.

Argumentacja Sądu I instancji jest w przekonaniu Sądu Okręgowego właściwa i godna podzielenia, dlatego też w tym zakresie nie mogły zostać uwzględnione zarzuty dotyczące naruszenia art. 385¹ §1 k.c. w zw. z art. 385² k.c. oraz art. 22¹ k.c.

Należy zauważyć, że Sąd Rejonowy w uzasadnieniu swojego wyroku zawarł szczegółową analizę kwestionowanego przez powodów zapisu ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, tj. § 3 ust. 3 umowy kredytowej numer (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF na kwotę 452.000 zł na okres 408 miesięcy pod kątem jego abuzywności w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.

Przepis powyższy stanowi, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Bezzasadne są również zarzuty, jakoby Sąd Rejonowy naruszył art. 385¹ § 1 k.c., bowiem nie sposób przyjąć, że Sąd Rejonowy przeniósł ocenę i wyniki kontroli abstrakcyjnej wzorca na okoliczności niniejszej sprawy, podczas gdy dokonał ustaleń w odniesieniu do okoliczności tej konkretnej sprawy.

Przeprowadzona przez Sąd Rejonowy incydentalna postanowień umownych i w jej wyniku stwierdził, że spełniają one przesłanki abuzywności.

Wobec tego niezasadne są twierdzenia skarżącego, iż Sąd Rejonowy naruszył normę art. 479⁴³ k.p.c., bowiem ocena czy postanowienie § 3 ust. 3 umowy kredytu łączącej strony wypełnia przesłanki abuzywności, zostało rozstrzygnięte na skutek przeprowadzonej przez ten Sąd kontroli, nie było zaś wynikiem bezkrytycznego przyjęcia ustaleń będących podstawą

wydania przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wyroku z dnia 24 sierpnia 2012 r. sygn. akt XVII AmC 2600/11.

Sąd Okręgowy nie znalazł także podstaw do uwzględnienia zarzutu naruszenia art. 385² k.c., zgodnie z którym oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. Także podnoszona w związku z tym zarzutem kwestia nieuwzględnienia okoliczności mających miejsce w dniu zawarcia umowy pozostaje w sprzeczności z ustaleniami i motywami zawartymi w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Nie ulega wątpliwości Sądowi Okręgowemu, iż kwestionowane postanowienie umowy kredytowej nie zostało ustalone z powodami indywidualnie, bowiem podpisana przez powodów umowa kredytowa stanowiła opracowany przez bank wzorzec umowny, w przypadku, którego rola kredytobiorcy w istocie ograniczała się jedynie do podjęcia decyzji o przystąpieniu do niej, bądź nie przystąpieniu.

Odnosząc się zaś do zarzutów pozwanego, iż pozwani zaświadczyli zapoznanie się z treścią umowy i podjęli decyzję świadomie, wskazać należy, że okoliczności te pozostają bez znaczenia dla oceny zapisów umowy o ubezpieczeniu niskiego wkładu własnego pod kątem ich abuzywności.

Uregulowana w art. 22¹ k.c. definicja konsumenta jest jednolita, ma ona charakter obiektywny i jest niezależna od konkretnego zasobu wiedzy, jaki może mieć dana osoba, czy też od posiadanych przez nią w rzeczywistości informacji. Bez znaczenia dla oceny czy mamy do czynienia z konsumentem jest wiedza danej osoby co do przysługujących jej praw lub co do materii, której dotyczy transakcja z przedsiębiorcą. Decydujące dla określenia statusu kontrahentów (przedsiębiorca/konsument) jest jedynie to, czy działają oni w ramach swojej działalności zawodowej.

Powoływane przez skarżącego okoliczności, że powodowie złożyli oświadczenie o zgodzie na udostępnienie ich danych osobowych oraz informacji objętych tajemnicą bankową towarzystwu ubezpieczeń, oraz że ubezpieczenie niskiego wkładu własnego było konsekwencją decyzji odnośnie kredytowania nieruchomości nie mają znaczenia w kontekście możliwości powoływania się przez nich na abuzywność poszczególnych postanowień umownych. Także fakt wykonywania umowy nie eliminuje abuzywności danego postanowienia.

Zawarte w § 3 ust. 3 umowy kredytowej postanowienie umowne niewątpliwie nie określa głównego świadczenia stron. Ubezpieczenie niskiego wkładu własnego jest bowiem jednym ze sposobów zabezpieczeń spłaty kredytu, a zatem stanowi świadczenie o charakterze ubocznym.

Powodowie nie mieli możliwości negocjacji w zakresie jakiegokolwiek punktu umowy, a jej konstrukcja i zapis ubezpieczenia prowadzą do wniosku, że rzeczywistym zamiarem banku nie było zabezpieczenie zawieranej umowy kredytu, lecz udzielenie go wyłącznie w narzuconej kredytobiorcy formie – łącznie z tym konkretnym ubezpieczeniem.

W ocenie Sądu Okręgowego, mając na uwadze, że postanowienie § 3 ust. 3 umowy nie zostało indywidualnie uzgodnione z kredytobiorcami oraz nie udzielono im rzetelnych i pełnych informacji o zasadach obliczania składek na ubezpieczenie niskiego wkładu własnego i ich pobierania, a także nie określono jakie uprawnienia i obciążenia powstają po ich stronie, doszło do ukształtowania stosunku prawnego w sprzeczności z dobrymi obyczajami.

Brak było także podstaw do uwzględnienia zarzutu naruszenia art. 6 k.c.

Nie budzi wątpliwości Sądowi Okręgowemu, iż w niniejszej sprawie treść powyższego zapisu umowy jest zarówno sprzeczna z dobrymi obyczajami, jak i rażąco narusza interesy konsumenta.

Zarzut naruszenia art. 70 ust. 1 w zw. z art. 93 ust. 1 prawa bankowego należało ocenić jako całkowicie chybiony, bowiem kwestią sporną w niniejszej sprawie nie jest to, czy istnieje możliwość zabezpieczenia spłaty części kredytu hipotecznego stanowiącego tzw. niski wkład własny poprzez ubezpieczenie niskiego wkładu własnego, a wymóg, aby

sformułowanie tego zapisu było jasne i precyzyjne, a konsument został zapoznany z warunkami na jakich bank zostaje upoważniony do pobrania środków tytułem zwrotu kosztów ubezpieczenia.

Niezrozumiały jest także zarzut naruszenia art. 411 pkt 1 k.c. argumentowany okolicznością, że powodowie nie złożyli zastrzeżenia zwrotu przy uiszczeniu kosztów ubezpieczenia, bowiem właśnie niniejsze postępowanie miało na celu wykazanie, czy spełnione przez niech świadczenie było nienależne.

Możliwość żądania zwrotu świadczenia nie dotyczy sytuacji, gdy spełniający świadczenie wiedział, że nie był do niego zobowiązany, tymczasem w sprawie jak niniejsza powodowie w chwili spełnienia świadczenia nie mieli takiej wiedzy.

Wobec powyższego Sąd Rejonowy prawidłowo zastosował art. 410 k.c. Świadczenie pobrane od powodów jest świadczeniem nienależnym, gdyż nie byli do niego zobowiązani, a w konsekwencji pozwany jest zobowiązany do jego zwrotu.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy w oparciu o art. 385 k.p.c. oddalił omawianą apelację.

O kosztach procesu w instancji odwoławczej orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania. Koszty należne powodom stanowi wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 2.400 zł ustalone na podstawie § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

SSR (del.) Renata Drozd – Sweklej SSO Joanna Staszewska SSO Agnieszka Fronczak